

Ryta Kozłowska, Iwona Dąbrowska

Badania sondażowe grodziska w Janowie w pow. mrągowskim w 1970 r.

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 658-659

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

starsza, głównie z okresu młodszej epoki żelaza (np. tzw. „placki” z karbowanym brzegiem, charakterystyczne naczynia z zagiętym do wnętrza wylewem o powierzchni zewnętrznej schropowaczonej często aż po krawędź naczynia i inne). Dalsze badania grodziska wykażą, czy pod warstwą bruku zachowały się resztki najstarszej, wczesnożelaznej warstwy osadniczej. O ile warstwa taka istniała na grodzisku, a wszystko na to wskazuje, to musiała ona ulec w okresie wczesnośredniowiecznym silnej niwelacji, o czym świadcząaby znaczna różnica poziomów zalegania calca na majdanie i pod wałem, gdzie występuje ona około 1 m wyżej w stosunku do majdanu.

Więcej światła na poszczególne fazy użytkowania grodu w Węgielsztynie rzuci układ warstw obserwowany w sondowanej partii rozsypania wału. Układ ten przedstawia się następująco: Na głębokości ca 1,10 — 1,25 m od powierzchni obecnej wału odsłonięto pokład węglonego drewna z wyraźnie czytelnymi, podłużnymi bierwionami. Warstwa ta zalegała bezpośrednio na glinie calcowej i jest niewątpliwie pozostałością najstarszych, drewnianych umocnień wałowych grodziska. Kilkadziesiąt fragmentów ceramiki pochodzących z tego poziomu osadniczego datuje go dość jednoznacznie na okres wczesnej epoki żelaza. Występują tu tak charakterystyczne dla tego okresu formy jak wspomniane wyżej „placki”, następnie naczynia z otworami poniżej krawędzi (sitka?), naczynka z kulistymi dnami, typowe czarki inne.

Ponad warstwą spalenizny zalegał gruby (od 20 do 70 cm bliżej środka wału) pokład ziemi o niejednorodnym charakterze z licznymi wkładkami surowej, spiaszczonej gliny, z grudami polepy i węgla drzewnych i niezbyt liczną ceramiką, reprezentującą zarówno epokę żelaza jak i okres wczesnego średniowiecza. Jest to najprawdopodobniej rozsypanisko wału wczesnośredniowiecznego. Również z tym niewątpliwie okresem wiązać należy warstwę czerwonej, silnie przepalanej polepy zalegającą bezpośrednio ponad tym zwaliskiem glinianoziemnym. Warstwa polepy świadczy o ponownym pożarze grodu. Ponad tymi dwoma pokładami, stanowiącymi główne jądro wału zalegała jeszcze niezbyt gruba warstwa ziemi z gliną, polepą i kamieniami, która zachowała się tylko na zboczu wału, nie sięgając jego wierzchołka. Obecność tej warstwy tłumaczyć można chyba jeszcze jedną próbą odbudowy umocnień grodu, jednak brak podstaw do sprecyzowania chronologii tego faktu. Górny poziom wału stanowi współczesna warstwa humusu.

W podsumowaniu wyników badań sondażowych na grodzisku w Węgielsztynie należy jeszcze raz podkreślić jego wybitne walory poznawcze, umożliwiające drogą postulowanych niniejszym szerszych badań archeologicznych na tym obiekcie, skonfrontowanie znanych zjawisk historycznych z materiałem wykopaliskowym.

IWONA DĄBROWSKA
RYTA KOZŁOWSKA

BADANIA SONDAŻOWE GRODZISKA W JANOWIE W POW. MRĄGOWSKIM W 1970 R.

W ramach akcji weryfikacyjnej grodzisk wczesnośredniowiecznych w województwie olsztyńskim, autorki pod kierunkiem doktora Jerzego Okulicza z prowadziły w październiku 1970 r. badania wykopaliskowe na grodzisku w Janowie, w pow. mrągowskim. Akcja ta została podjęta w związku z zaplanowanym przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN tematem etnogenezy Słowian, jednym z kluczowych problemów badawczych archeologii polskiej. Badania finansowała Katedra Archeologii Pradziejowej i Wczesnośredniowiecznej Uniwersytetu Warszawskiego.

Prace na grodzisku miały na celu sprawdzenie układu stratygraficznego warstw osadniczych, uzyskanie podstaw datowania oraz stwierdzenie, czy obiekt ten nadaje się do systematycznych badań. Grodzisko w Janowie znane w literaturze od 1769 r.¹, położone jest na wzgórzu morenowym, pomiędzy Jeziorem Janowskim, a drogą polną do wsi Janowo, w odległości około 180 m w kierunku południowym od szosy Mrągowo-Biskupiec.

W zachodniej części grodziska na skłonie wału założono sondaż I (20 m²) oraz na kulminacji grodziska sondaż II (8 m²), oddalony o 2 m w kierunku wschodnim od sondażu I. W sondażu I na głębokości 0,2 m od powierzchni ziemi ornej odsłonięto palenisko. Obiekt był rozwleczonej przez orkę, posiadał kształt nieregularny o wymiarach 5 m × 2,3 m. Wypełnisko paleniska o miąższości 0,1—0,2 m stanowiła ziemia barwy smolisto-czarnej, przemieszana z przepalonymi kamieniami łupnymi, które nie stanowiły zwartej konstrukcji. W górnej partii paleniska zlokalizowano liczne fragmenty naczyń, kości zwierzęce oraz część zdobionego przedmiotu kościanego. Poniżej paleniska wyróżniono następujące warstwy: gliniasty piasek barwy żółtej i jasnobrązowej o miąższości 0,2—0,3 m oraz warstwę gliny calcowej. W części zachodniej sondażu na odcinku długości 2,5 m, pod ziemią orną zalegała jednolita brązowa warstwa ziemi grubości 0,7—0,8 m nieckowato wyodrębniająca się z gliny calcowej. Zarzys jej uchwycono na profilach południowym i zachodnim sondażu. Charakter wypełniska i jego kształt pozwalają przypuszczać, iż miejsce to jest pozostałością po fosie.

W sondażu II tuż pod warstwą ziemi ornej, znajdowała się warstwa spalenizny z kamieniami polnymi, grubości 0,15—0,4 m. Warstwa ta obniżała się ku środkowi grodziska. Pod warstwą spalenizny zalegała glina calcowa. Sondaż II nie zawierał inwentarza ruchomego. Uzyskany materiał ceramiczny z paleniska oraz z warstwy ziemi ornej jest bardzo jednolity i datować go można na wiek XI—XII.

¹ G. Ch. P i s a n s k i, *De montibus regni Prussiae notabilioribus commentationem geographicam*, Regiomonti 1769; E. H o l l a c k, *Erläuterungen zur vorgeschichtlichen Übersichtskarte von Ostpreussen*, Glogau-Berlin 1908; C r o m e, *Karte und Verzeichnis der vor- und frühgeschichtlichen Wehranlagen in Ostpreussen, Altpreussen*, Jg 2, H. 3, 1937, s. 122; C r o m e, *Verzeichnis der Wehranlagen Ostpreussens, Prussia*, Bd. 33, 1939, s. 267.

ROMUALD ODOJ

SPRAWOZDANIE Z PRAC WYKOPALISKOWYCH NA GRODZISKU BOGDANY KOŁO FROMBORKA PROWADZONYCH W 1970 R.

Badania na grodzisku Bogdany koło Fromborka w pow. braniewskim stanowiły kontynuację badań prowadzonych od 1967 r. na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie w ramach harcerskiej akcji „Operacja 1001-Frombork”.¹

Grodzisko położone jest około 3 km na wschód od Fromborka nad rzeką Baudą na wzgórzu wzniesionym około 30 m nad poziom rzeki. Stoki wzgórza opadają bardzo stromo do rzeki tworząc z tej strony naturalny element obrony grodziska. Od wyso-

¹ Por. R. O d o j, *Problemy badawcze grodziska Bogdany koło Fromborka*, Komentarz Fromborskie, z. 2, Olsztyn 1968, ss. 87—101, gdzie opublikowano wyniki badań na grodzisku w 1967 r. oraz literaturę dotyczącą tego obiektu. Sprawozdania z badań w 1968 i 1969 r. znajdują się w „Informatorze Archeologicznym” za r. 1968 (s. 218) i za r. 1969 (ss. 235—6). Wyniki wstępnych badań (wykopy I, II, IIa), prowa-